

Agneta Gulz, professor i kognitionsvetenskap vid Lunds universitet. Foto: Kenneth Ruona

Agneta Gulz: Så skapar du motivation hos eleverna

PUBLICERAD 11 NOVEMBER 2019

**Hur arbetar man bäst för att skapa motivation i klassrummet?
Forskaren Agneta Gulz ger sina viktigaste tips.**

Agneta Gulz, professor i kognitionsvetenskap vid Lunds universitet, har i över sex år forskat på frågor kring lärande, motivation och drivkraft hos tusentals elever.

Vad ligger bakom elevers låga motivation?

– Det är en blandning av en mängd olika saker. En punkt handlar om att svårighetsnivån måste vara lagom. Jag tror att det ofta blir fel för en del elever, de får inte erfarenhet av att göra framsteg och av att lyckas. Om man får erfarenheten av att bara misslyckas finns det ingen motivation kvar till slut, säger Agneta Gulz.

I stället handlar det mycket om att försöka få eleverna att inse att det är okej att misslyckas och att det går att komma vidare, menar hon.

– Eleverna måste få erfarenhet och känna att det är lönt att jobba vidare efter att delvis ha misslyckats, att förstå att misslyckande är någonting som ingår och att det leder till förbättring. Om eleven får informativ och konstruktiv feedback på det man lyckats mindre väl med är det just det som kan leda till lärande. Får man som elev konkret

vägledning till hur man ska ta sig vidare kan det vara bland det kraftfullaste som finns.

Agneta Gulz anser att det är ett alldeles för stort fokus på bedömning, och att det i förlängningen kan dra ner motivationen hos elever.

– Lärare och elever har det här bedömningsfokus hela tiden i huvudet. Det leder till att misslyckande inte har den rollen som det bör ha, utan det uppstår i stället en koppling mellan misslyckande och summativ bedömning. Undervisningspraktiker har fått ge vika för bedömningspraktiker och det är förödande för svensk skola. Det får bland annat konsekvensen att elever inte är lika motiverade som innan.

Sedan finns det elever som inte vill, flyr undan, skolkar eller struntar i prov och läxor. Går det alltid att motivera sina elever?

– Nej, det går inte. Som samhälle skulle vi kunna lyckas med det, men då krävs det helt andra resurser i skolan. Om man hade mindre grupper, tätare kontakt med eleverna och välutbildade lärare skulle det vara betydligt enklare att motivera alla elever. Men det är inte realistiskt i dag. Vi har ju inte ens lärare så det räcker, säger hon.

– Vi har fått någon slags akademisering av grundskolan med överfokus på väldigt teoretiskt kunnande på hög nivå som är jättebra för vissa men samtidigt slår ut andra elever.

” Därför är inte grit relevant i skolans sammanhang.

För några år sedan **intervjuade Skolvärlden hjärnspecialisten Torkel Klingberg** som menar att en viktig faktor för barns utveckling är att ha karaktärsdraget ”grit”, det vill säga kämparanda. Men det råder oenighet kring om grit verkligen ger svaret på vad som leder till skolframgång.

– Grit har två komponenter: Den ena är uthållighet, en grundbult när det gäller lärande och viktig när en uppgift eller aktivitet blir lite svår eller tar emot på annat sätt. Den andra handlar om att ha en passion eller ett intresse över lång tid.

– De som ligger högt på båda de här komponenterna, särskilt biten med intresse, blir väldigt nöjda med sitt liv. Men tittar man på kunskapsutveckling, det som egentligen skolan handlar om, då är det uthållighetskomponenten som predicerar.

Agneta Gulz är ingen förespråkare av grit-begreppet. Hon menar att lärare redan har för många uppdrag som det är i dag.

– Lärare kan inte också ha uppdraget att arbeta med att eleverna ska hitta en passion för livet och ett intresse de ska ägna sig åt i många år. Det ligger utanför skolans ram. Därför tycker jag inte grit är relevant i skolans sammanhang.

* * *

1) Ha en bra svårighetsnivå

- ”Det som är bäst för motivationen är när svårighetsnivån är lagom. Det får inte vara för svårt för då upplever eleven ingen mening med uppgiften. Är det för lätt så får eleven ingen utveckling.”

2) Elevens egenkontroll

- ”Det finns enkla studier där man har kollat på två grupper elever: som får några få uppgifter, men där de själva får välja vilka de vill göra – som exempelvis läxor. Den andra gruppen får i stället tilldelat till sig vad de ska göra. Det brukar visa sig jättestora skillnader i prestation mellan dessa grupper. Elever blir i allmänhet mer motiverade av att få vara delaktiga och göra egna val. Lärarens utmaning är att bestämma var de egna valen ska ligga, och då handlar det om att skapa rätt ramar för eleverna. Till exempel kan läraren välja uppgifter, men eleverna får själva välja i vilken ordning de ska genomföra uppgifterna.”

3) Det gemensamma producerandet

- ”Detta handlar om att lösa uppgifter, skapa eller producera något tillsammans med andra i klassen. För att det ska fungera krävs att det uppstår en samverkan, som inte alltid är så enkel att få till. Det görs tyvärr ofta grupparbeten som inte är motiverande. För att få detta behövs en kultur där allas bidrag tas emot väl, där det är högt i tak och där medlemmarna i gruppen anstränger sig för att bygga på varandras bidrag. Detta kan leda till en stark motivation. Dessutom, om några i gruppen går igång på en uppgift så ser vi att motivation ofta kan vara smittsamt.”

4) Få eleven att känna tillhörighet i skolan

- ”Att få eleven att känna en tillhörighet i klassen skapar motivation. För en del elever, till exempel elever som har behov av särskilt stöd, kan detta vara oerhört viktigt. En del av de eleverna upplever ibland att de inte tillhör gruppen 'de som på ett meningsfullt sätt går i skolan och lär sig och utvecklas', och det är inte bra för motivationen. Det finns ett stort problem ibland när exempelvis nyanlända elever för snabbt sätts in i grupper med jämnåriga, men egentligen inte har förutsättningarna att kunna bidra till skolans eller klassens aktiviteter. Då faller motivationen rejält.”

5) Elevers självbelöning

- ”Om man som elev kan självbelöna har man lättare med uthållighet, vilket är extremt viktigt när det kommer till motivation. Det finns en risk att man som elev tröttnar och ger upp när det börjar ta emot. Där har lärare en viktig uppgift: att träna detta hos eleverna. Tyvärr finns det lite förenklade metoder som används i skolan – som att det räcker med att peppa eleven. Men det räcker inte för någon elev. Man måste i stället hjälpa till så att eleven får erfarenheten av att när man kämpar på lite till så händer någonting. De måste få erfarenheten av att få se sina framsteg. Glöm inte att belysa även de små framstegen.”

6) Få eleven att uppleva meningsfullheten

- ”Vi vet att när eleven upplever meningsfullhet så leder det till att eleven blir motiverad. Utmaningen här, som man inte får bortse från, är att mycket som man arbetar med i skolan är färdigheter och kunnande som är meningsfullt ur ett framtidsperspektiv. Man måste vara medveten om att unga människor har svårt att se framtidsperspektivet, och det har med hjärnan att göra. Det är en lurig och stor utmaning. Men är man engagerad som lärare, och brinner för sitt ämne och det man gör, då ser eleverna det och engagemanget och meningsfullheten läraren ger uttryck för kan smitta av sig.”

Text: Fredrik Wallin

fredrik.wallin@skolvarlden.se